

ÖNYAZI

BİLİMİN İŞLEVI

Bilimin işlevi aklın ışığında, doğruları ve gerçekleri bulmaya çalışmak ve bu doğruları insanoğlunun yararına yönelik kullanılmak üzere işlemektir. Yaşadığımız evreni tanımak, dünya ile evren arasındaki bağlantıları araştırmak, dünya üzerindeki tüm canlıların niteliklerini, onların yaşamsal özelliklerini incelemek, evrimsel gelişim ilkeleri doğrultusunda yaşamsal gereksinimleri saptamak, olumlu yönde geliştirmek ve tüm nesnel bulguları üzerinde yaşanan bu gezegendeki süreç adına anlamlandırmak ve çözümlenektir.

Bilim evrenseldir; bilimin toprağı, bilimin ülkesi yoktur. Evrensel bilimsel doğrular, dünya üzerindeki tüm bilim adamları tarafından üretilir, bir ortak imcede dokunarak birleştirilir ve yine dünya adına kullanılır.

Ancak, bilimin her ülke için özgün bir kaynağı vardır. Dünya üzerinde ne kadar yaşam alanı varsa, orada o kadar atlanmaması, ele alınması gereken bilimsel veri bulunmaktadır.

Bir bilim adamının birincil işlevi, kendi yaşam alanındaki, kendi ülkesindeki yaşamsal olguları incelemek, kendi ülkesini teknolojsi, coğrafyası, tarihi, jeolojik konumu, üzerinde varolan canlıların yapısı, evrimsel süreçleri, ekonomisi, sosyo - kültürel dokusu ile iyi ve doğru tanımadır. Doğru tanımalıdır, iyi bilmelidir ki, kendi ülkesine ilişkin saptadığı bilimsel verileri, diğer bilimsel verilerle birleştirerek, evrensel bilimin ortak doğrularının belirlendiği imeceye gerçek katkısı olabilsin.

Örneğin, Türkiye'deki bir bilim adamı nasıl ki, Türkiye'den Avusturalya'nın bitki örtüsüne ilişkin veriler saptayamaz ise, İngiltere'deki bir bilim adamı da, Türk toplumunun yaşadığı psikososyal süreçlere ilişkin bulguları, İngiliz toplumunu inceleyerek elde edemez.

Bu nedenle bir bilim adamı, öncelikli olarak kendi ülkesini iyi tanımalı, kendi toplumsal kaynaklarını doğru araştırmalıdır ki kendi ülkesinde uyguladığı bilim işlevsel olabilsin.

Bir bilimsel uygulama ya da araştırmanın evrensel bilime açılabilmesi, evrensel bilim içinde bir yer edinebilmesi, ancak köken alabileceği özgün veri kaynaklarının bulunması ve bu kaynakların gözardı edilmemesinin, yadsınmaksızın, özenle ve titizlikle korunarak evrensel bilimin sonsuz ırmağına doğru taşınması ile olanaklıdır.

Bu açılardan bakıldığında yakın zamanda üniversitelerimize bilim adamı yetiştirme ya da bilim adamının, bilimsel çalışmaların niteliğini değerlendirme amacıyla getirilen "puanlama sistemi"nin pek çok yanlışlıklar içerdiği görülmektedir.

Bugün ülkemizde "Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları" ve "Psikiyatri" uzmanlık alanlarındaki özgün araştırma ve uygulamaları, derleme çalışmalarını içeren kapsamlı, nitelikli dergiler yayınlanmaktadır. Bu dergiler psikiyatri ve çocuk ve ergen psikiyatrisi bilim dallarının ülkemizdeki konumunu ve gelişimini örneklemekte; bu bilim dallarının ulusal kaynaklarının, uluslararası bilimsel veriler ve araştırma bulgularıyla karşılaştırıp değerlendirilmesine ortam hazırlamakta ve bu bilim dallarına ilişkin uluslararası düzeyde açılımcı ve bütüncül bir kavrayış, bir yöneliş getirmektedirler. Bu dergiler anadilimiz olan Türkçe'de yazılmış olan dergilerdir. Ulusal düzeyde yaygın ve nitelikli bir bilimsel eğitim ve etkileşim işlevini uzunca bir süredir yürütmektedirler.

Üniversitelerde uygulamaya geçirilen son bilimsel değerlendirme ölçütleri ve puanlama sistemi yönünden ele alındıkların da SCI (Science Citation Index) kapsamına girmediklerinden, bu dergilerin ve bu dergilerde yer alan çalışmaların, ülkemizdeki bilimsel üretkenlik ve etkileşimin gelişimine yönelik işlevleri göz ardı edilmekte, bilimsel geçerlilikleri çok düşük bulunmaktadır.

Bu sistem ülkemizde bilimsel etkinlikler ve bilim adamı yetiştirilmesinde niteliğin yükseltilmesi adına bazı puanlamalar ve derecelendirmeler getirirken, bilimin ülke koşullarından soyutlanarak değerlendirilmesi ve bilim adamlarımızın kendi ülkelerine, kendi ülkelerindeki bilimsel çalışma ortamına ve yaşamsal gerçeklere yabancılaşmaları yönünde ciddi olumsuz sonuçlar doğurabilme riskini de birlikte taşımaktadır.

Oysaki, bilim, yaşama ilişkin verileri, yine yaşama dönük olarak işlemektir.

Bilimin belki de en temel işlevi, yaşamın içinden çekip çıkardığı, ayrıştırdığı, sınıflandırdığı verileri, saptadığı doğruları yine yaşam adına, yaşamın niteliğini olumlu yönde geliştirmek adına, kullanılır kılmaktır. Gerçekleri gün ışığına çıkarmak, bulgular arasında bağlantılar kurmak, tek tek verileri birleştirerek, ayrıntılardan bütüncül ve açık, anlaşılır doğrulara varmaktır.

Kütüphanelerde, dokunulmaz raflarda saklı duran dosyalar, toplantılar ve tartışmalar da kaybolup giden soyut uçucu sözcükler, anlaşılmaz denklemler, elle tutulmaz, gözle görülmez, ulaşılmaz kuram" lar ya da görkemli törenlerle sunulan ancak işlevi belirsiz bir "fahri doktorluk" cüppesi de değildir bilim. Bilinmezi bilinir kılma; yanlış, yanlışlığı, doğruya, gerçeğe dönüştürme yolunda durmadan, dinlenmeden verilen çabalaradır.

Zaman zaman toplumların, onları çekip saran, baskılayan toplu yanılgılar, bağınazlıklar, çapraşık, karmaşık, insanlığı ulaştığı evrimsel düzeyden çok gerilere götürebilecek gerilemeler yaşadığı süreçler olabilir. Bu toplumsal çıkmaz dönemlerinde, düşüncelerin, davranışların yozlaştığı, toplumun tümüyle edilgin, bireylerin olan bitenlere kayıtsız bir durum aldığı görülebilir. Yaşam süreci içinde, doğadaki devrimin kaydedilemez, toplumun uykuda, bireylerin tepkisiz olduğu durumlar bulunabilir hatta bazı dönemlerde, göreceli bir biçimde bazı doğrular görmezlikten gelinebilir. İşte bilimin ve bilim adamının gerçek işlevi yine burada devreye girer : Toplumdaki tüm insanlar bir aymazlık uykusunda, gerçekler giderek silikleşiyor gibi olsa da, bilim adamı gözlerini açık tutmalıdır, gözlemelidir, dinlemelidir, duymalıdır, araştırmalıdır.

Bilimin işlevi budur : Koşulsuz olarak değişmez doğruları belirlemek üzere yaşamı izlemek ve araştırmak. Ancak odalara, laboratuvarlara, atölyelere kapanarak, uzaktan izlemek değil, yaşamı en iç dokusuna hücrelerine, kadar inerek, en yakınından, duyarlılıkla izlemek.

Bilimin yansız olması, bilimsel tarafsızlık ve ön yargısızlık yaşama uzak kalma, uzaktan bakma demek değildir. Nesnellik yaşama dönük bir geniş kavrayış kazanmak demektir. Saplanıp kalmamak, gözardı etmemek, yadsımamak, tek bir yöne odaklaşıp, bütünü gözden kaçırmamak demektir. Gerçeği çok boyutlu bir kavrayışla araştırmak ve değerlendirmektir.

Örneğin günümüzde, ülkemizde, Manisa'da 14-25 yaş arasındaki gençler, yalnızca düşüncelerinden ve bu düşüncelerini belirten afişleri duvara asmaktan dolayı yakalanıp tutuklanmışlar, işkence görmüşlerdir. Yine aynı gençler yıllar boyu hapis cezaları ile yargılanmaktadırlar.

İşte tam bu noktada "Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi" biliminin ve bu alanda çalışan biz bilim adamlarının işlevi ne olmalıdır : *"Bütün bu olup bitenler karşısında tarafsız kalarak, post travmatik stres bozukluğuna yol açan durumların Eksen I ya da Eksen IV 'te mi daha doğru kodlanacağı üzerinde uzun araştırmalar yapmak, ergenlik döneminin genel özelliklerine ilişkin ayrıntılı, kuramsal bilgi birikimine kaynak oluşturan bir arşiv oluşturmak, ergenlikte kimlik arayışı, benlik saygısı, kendilik kavramının oluşumu, ergenlikte beden imgesi ve beden bütünlüğünü araştıran zengin bir veri tabanı oluşturmak ve ölçekler geliştirmek mi?"*

Yoksa *"yaşanılmakta olan bu durum, bu gerçeklik karşısında bir görüş bildirmek mi"; 14-25 yaş arası gençlerin bir kimlik arayışı evresinde olduklarını, bu dönem içinde kendilerine en uygun değerleri, amaçları, kişilik özelliklerini ve dünya görüşünü araştırırken, çeşitli düşünsel ve davranışsal arayışlardan geçerek bu kimliğe varabileceklerini belirtmek; bunun için de, "onlara özdeşim kurabilecekleri sağlıklı modeller sağlamamı, kendilerini sınavıp geliştirebilecekleri özgür ortamlar sunmamı, genç bedenlerine, evrenin en ilkel baskı yöntemi olan işkencenin acımasız ellerinin uzanmasına izin vermeksizin, bedenlerinin doğal gelişimine hız katan etkinliklere onları yönlentmenin, kendilerine saygı duymaları ve bedensel ve ruhsal bir bütünlük içinde dengeli bir erişkinliğe doğru geçerken, onları zor kullanarak, tutsak kılarak değil eğiterek onlara destek olmanın koşulsuz gerekliliğini vurgulamak mı?"*

"Böylesi baskı yöntemleri sonucu gençlerde oluşturulan travmaların, örselenmelerin, umutsuzlukların hiçbir bilimsel Eksen'e sığdırılmayacağını, yadsınamaz bir gerçeklik olarak görmek ve göstermek mi?"

Bilim, doğru noktada, bilimsel birikimlerden çıkan sonuçların tartışmaya geçirilmesine ivme kazandırarak, doğru sonuçların belirlenmesi amacıyla, yanılgılar ve yanlış uygulamalar karşısında doğrudan yana taraf olmak durumundadır.

Gerçek bilim varsayımların, yaşam içinde kanıtlanması ile oluşur. Değerlendirme sistemlerinde puan al-sın, almasın yaşamı araştıran, yaşamı geliştiren, yaşamı anlamaya yönelik olarak yaşamla birleştirilen ve-riler işlevsel bilimsel verilerdir. Bilim yaşamın ve canlıların yararına kullanıldığında işlevseldir.

Dergimiz, bu yazı aracılığıyla bu konudaki görüşlerin bildirilmesi ve tartışılmasına yönelik bir ortam yaratmayı amaçlamaktadır.

Bu nedenle, bilimin yaşamla birleştirilmesine ilişkin düşüncelerinizi ve önerilerinizi içeren editöre mektup ya da görüş yazılarınız bizleri sevindirecektir.

Prof. Dr. Bahar Gökler